Hornictví je stále progresivní obor

Její kořeny sahají do roku 1716, přímo hornická akademie vznikla až v roce 1849. Toto datum má Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (VŠB-TUO) i ve svém zelenočerném znaku s kladívky. Podle rektora **Iva Vondráka** si nejtradičnější z fakult – hornicko-geologická – stojí dobře i dnes, byť naráží na krizi v oboru. „Zkuste jít dnes studovat hornictví, když se zavírá důl Paskov... Proto říkám: pořád se staví tunely, dělají se geologické průzkumy, je tu povrchové dobývání, a i kdyby OKD zavřely všechny doly, zájem o naše služby je z celého světa," dodává Vondrák, sám informatik, který spíše „těží" data.

MARTIN RYCHLÍK

Báňská je světová. „Na škole už dnes máme asi 1400 zahraničních studentů. Pravda, hodně jich je ze Slovenska a východní Evropy, ale celkem na VŠB studují lidé ze 49 zemí světa. Máme poměrně dost Číňanů, studentů z Tchaj-wanu, ze Singapuru, dokonce i z Japonska," říká rektor Ivo Vondrák. FOTO ARCHIV

LN Proč nevyšlo sloučení Vysoké školy báňské a Ostravské univerzity (OSU), které se dlouho připravovalo a k němuž jste měli i podporu ministerstva školství?

Myslím, že se nám podařilo najít řadu oblastí možné spolupráce. Vznikla „international office", spolupracujeme v oblasti komercionalizace průmyslu, došlo k propojení studentských organizací. Co nevzniklo, je jedna nová univerzita. Myslím, že to zůstalo viset na principu ztráty univerzitní identity. Obě školy měly pocit, že by tou fúzí něco ztratily; nechci hodnotit, kdo víc a kdo méně.

LN Takže v něčem se nakonec sblížily?

Určitě. Úzce spolupracujeme s lékaři z OSU, připravujeme projekty pro další operační program. Bohužel ztráta identity je strašně citlivá věc, zvláště na akademické půdě. A navíc, když se podíváte do světa, nejúspěšnější univerzity nemusejí být zákonitě ty velké. Podívejte se třeba na Caltech. To je sen. My se snažíme, ale při současných počtech studentů, kterých máme nyní necelých 20 tisíc, takový poměr pedagogů na studenty nezajistíme.

LN Kolik budete mít studentů třeba za pět let?

Pro rok 2020 nám hrozí, že budeme někde na deseti dvanácti tisících. Já bych to dokonce i přivítal, ale hned dodávám: jen se zdvojnásobením současné dotace na studenta. Myslím, že to je jediná cesta, jak zvýšit kvalitu českého vysokého školství. Těch 32 tisíc korun, jaký je teď nominál na „hlavu", je strašně málo. Obzvlášť pro technické obory. Když se bavíte s kolegy z USA, z Tchaj-wanu nebo Japonska, tak ti mají téměř desetkrát tolik. Takové vzdělání je pak o něčem jiném: studentům se mohou profesoři více věnovat.

LN Lákáte na VŠB i nějaké osobnosti z ciziny?

Univerzita je vždy o osobnostech, ale samozřejmě je nedostanete tam, kde nemáte dobrou infrastrukturu, ale ta je zase na nic, když nemáte skvělé vědce. Jsem rád, že náš vědecký výkon výrazně roste, po ČVUT získáváme i nejvíce peněz ze smluvního výzkumu, takže je vidět, že lidi máme. Teď jsme v situaci, kdy musíme přitáhnout lidi zvenčí. Důležité pro to jsou hlavně osobní kontakty. Musím pochválit i Moravskoslezský kraj, že se s námi rektory bavil, jak pomoci vědě, a dá poměrně dost peněz i na příchody vědců ze zahraničí.

LN Když jsme spolu hovořili dříve, říkal jste, že rozvíjíte silné vazby s Poláky...

To běží. Máme projekt Progres 3, je to tuším už čtrnáct univerzit: z Katovic, z Opole, z Gliwic, ale i ze Žiliny a od nás z Ostravy, kdy jsme připravili matici spolupráce a definovali témata, s nimiž společně vstoupíme do prestižního vědeckého dotačního programu Horizon 2020.

LN Jako mezinárodní univerzitní „konsorcia"?

Ano. Vytipovali jsme výzkumné oblasti, které naše univerzity řeší. Poláci jsou aktivní, třeba mladá technika v Opoli ví, že je to jedna z cest, jak se dostat k evropským penězům. Obecně jsou Poláci v EU proaktivnější než Češi. Není to jen o velikosti země. Mám pocit, že je to i o mentalitě, že nechtějí nechat věci jen tak běžet a stát opodál. Je dobře spolupráci v pohraničí Slezska, Polska a Slovenska prohlubovat, obrušuje to hrany; nebylo to vždy bez problémů.

LN A jak se to má s uvažovanou „federací" moravských univerzit, o které psaly LN? Je možné, že najdete propojení oborů a zařízení s Brnem či Olomoucí?

Zatím mne nikdo oficiálně neoslovil. A upřímně: po zkušenostech s přípravou ostravské „fúze" se ukazuje, že vytvoření něčeho takového není vůbec jednoduché... Také si myslím, že není úplně ideální řešení vytvořit jakoby umělý protipól Morava a Čechy, i když by to někdy mohlo být snad i opodstatněné. Je velká chyba, že si Praha „nesáhla" na evropské peníze. Ze dvou důvodů chci, aby je v Praze dostali: zaprvé, když nepůjdou z EU fondů, budou z veřejných zdrojů. A to je nefér, protože dostat dotační peníze z Evropy a postarat se o ně je asi desetkrát náročnější – nejsou to peníze zadarmo. A za druhé, ať si to také užijí s těmi všemi veřejnými zakázkami. *(smích)*

LN Je to opravdu takové peklo?

Za ta léta ve funkci jsem schopen vstřebávat špatné zprávy, ale jsou zprávy, které prostě pořád ještě nevstřebám. To jsou auditní zprávy, které mi chodí. Když čtu, jaká je to třeba prkotina jdoucí proti zdravému rozumu, říkám si vždy: ještě že mám naproti rektorátu fakultní nemocnici. *(smích)* Dostanete třeba pokutu i za to, když ušetříte čtyři miliony korun. Někdy mi pomáhá, že se z toho vypíšu na svém univerzitním blogu.

LN Do evropských projektů, včetně superpočítače IT4 Innovations, budete potřebovat zahraniční pracovníky. Jak vůbec postupuje „internacionalizace" VŠB?

Na škole už dnes máme asi 1400 zahraničních studentů. Pravda, hodně jich je ze Slovenska a východní Evropy, ale celkem na VŠB studují lidé ze 49 zemí světa. Máme poměrně dost Číňanů, studentů z Tchaj-wanu, ze Singapuru, dokonce i z Japonska...

LN Japonci studují na Ostravsku?!

Ano, s nimi máme zrovna zajímavou spolupráci, protože se hodně věnují materiálovým vědám, Japonsko je tradiční průmyslovou zemí. Jezdí k nám pravidelně profesoři, předali jsme i dva čestné doktoráty. Z hlediska partnerství je to nesmírně stabilní země. Nyní přivezl náš prorektor pro vzdělávací činnost ze Singapuru a Tchaj-wanu další memoranda o spolupráci, řekl bych, že se to dobře rozjíždí.

LN Líbí se cizincům industriální region?

Je pravda, že ze zemí, jako je Německo nebo Velká Británie, k nám mnoho lidí nejezdí, protože pro ně není Ostrava atraktivní destinací. Pro Asijce už ale docela ano. Západní Evropané jsou docela „zmlsaní", a když už půjdou studovat či pracovat do Česka, tak spíše zvolí Prahu, protože je to krásné město. V tom je nepochybně její obrovský kapitál.

LN Olomoucký rektor mi nedávno říkal o plánech na založení kanceláří či poboček Univerzity Palackého v Asii. Neplánuje něco takového i VŠB?

Má to i Ostravská univerzita. Zatím té myšlence nakloněn nejsem. Pro výuku technických oborů, kdy potřebujete mít laboratorní zázemí, je to složitější; muselo by se přístrojové vybavení zdublovat a podobně. A udělat to jen jako obchodní zastoupení, tedy bez garance kvality, tím si nejsem jist. Chápu ovšem využití i potenciál pro společenské vědy. My máme detašovaná pracoviště – jedno z velkých třeba v Mostě, kde jsou ale doly, spousty lidí a má to tam i svou logiku.

LN Prý nově navazujete kontakty i v Jižní a Střední Americe.

Začínáme spolupracovat s Dominikánskou republikou, která bude poskytovat vládní stipendia na studium v ČR. Vybrali si na VŠB sedm oborů; hodně je zajímá hornictví, ale i strojírenství a materiálové vědy čili ten genetický kód naší univerzity. Totéž zaujalo i Kolumbii. První kolumbijští doktorandi by mohli začít studovat v Ostravě už v září.

LN Jak jste se dostali k exotické Kolumbii?

Oni hledali školu, kde by se vyučovalo hornictví, geologie a těžba. Jihoamerické země jsou bohaté na nerostné suroviny. Našim českým studentům, kteří nechtějí studovat hornictví, je docela těžké vysvětlovat, že „banictví" není mrtvý obor. Troufnu si říci, že ve světě zažívá i svou renesanci – vezměte si těžbu břidličného plynu, kdy se musíte provrtat do několika tisíc metrů pod zem a příčně vrtat dál. To vše je hornictví. Témata nesmírně atraktivní.

LN Ozval se takhle ještě někdo?

Oslovila nás kvůli tomu i Čína, Austrálie. Pořádali jsme australský den v Ostravě, přijela delegace a dvě společnosti se chtějí zabývat společným výzkumem. Zajímá je bezpečnost a naše zkušenosti s hlubinným dobýváním. Jak těžili z povrchu, dostávají se nyní stále hlouběji a hlouběji. A pozor: v Austrálii stojí ekonomika na hornictví a těžbě, je to opravdu důležité odvětví. Mně se líbí, že to berou úplně jinak než všichni tady u nás: že jde o něco na ústupu. Naopak, oni to mají stále za progresivní obor související s hi-tec přístupy.

LN A proč Číňané hledají hornickou univerzitu tak daleko? Proč ne v Rusku?

To je dobrá otázka. Možná je pro ně Evropa strategicky důležitá jako spojení, aby byli blíže Západu. Ono to souvisí i s tím, jak jsou aktivní naši velvyslanci a konzulové a odpovědní lidé. Je to takový mix. Někdo to Číňanům musí říci. A v tom vidím úlohu našich zastupitelů jako velmi důležitou. Čekám, jak se nastartuje ekonomická diplomacie. Třeba v té Kolumbii nemáme velvyslance, je tam ale chargé d'affaires, který se o nás postaral – všude nás doprovázel, i na ministerstvu hornictví a energetiky. Teď nám pomáhá dotáhnout smluvní vztahy. Je pak vidět, že to stát myslí vážně. Napsal jsem proto i našemu ministru zahraničí děkovný dopis.

LN Oficiálně se pořád ještě jmenujete Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava. To je ale hrozně složitý název, ne? Změníte ho?

Ten název je dlouhý, chystáme novou marketingovou strategii. Je pravda, že dovětek „technická univerzita" se moc neuchytil, říkají nám stále „báňská". Musím říci, že před těmi osmi deseti lety jsem si říkával, že setrvávat u názvu VŠB je chyba, ale nyní vidím, že to nemusí být tak špatně. Je to naše tradiční know-how, opravdová značka. Jako rektor jsem proto rád, že se držíme toho, z čeho jsme původně vzešli. A když nosím na klopě ta naše hornická kladívka, říkávám v nadsázce: „Data mining jako coal mining."